

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(privind costurile expertizei judiciare)

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind costurile expertizei judiciare) a fost elaborat de către Ministerul Afacerilor Interne.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul are la bază necesitatea armonizării cadrului legal referitor la cheltuielile judiciare suportate în procesul penal/contravențional și asigurarea eficienței procedurale în domeniul expertizelor judiciare.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Organele de urmărire penală, respectiv organele de constatare sunt constituite în cadrul autorităților administrative și instituțiilor din subordinea ministerelor și/sau în cadrul altor autorități publice. Prin urmare, se denotă că în conformitate cu art.35 din Legea nr.98/2012 privind administrarea publică centrală de specialitate, finanțarea și asigurarea tehnico-materială a activității ministerelor și a altor autorități administrative centrale se efectuează din contul mijloacelor prevăzute în legea bugetului de stat pentru anul corespunzător și al mijloacelor provenite din alte surse, conform legislației. Se subliniază că autoritățile administrative din subordinea ministerului (art.14 din Legea nr.98/2012) cât și instituțiile publice de expertiză judiciară sunt finanțate din bugetul de stat (art.74 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar). Așadar, prin prisma prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 (art.1) se concluzionează că atât ordonatorul expertizei judiciare cât și instituțiile publice de expertiză judiciară reprezintă entități de drept public finanțate de la bugetele componente ale bugetului public național. În acest context, se consideră irelevant faptul ca autorităților administrative și/sau instituțiilor din subordinea ministerelor și sau altor instituții publice în cadrul cărora sunt create organe de urmărire penală și/sau organe de constatare să le fie alocate din bugetul de stat, surse financiare pentru achitarea expertizelor judiciare, atât timp cât sursele financiare respective se reîntorc în cadrul bugetului public național, care reprezintă aceeași sursă de finanțare pentru toți subiecții de drept interesați. Pe de altă parte, se estimează că redistribuirea surselor financiare direct în bugetul instituțiilor publice de expertiză judiciară ar contribui la o mai bună organizare financiară a acestora în vederea înlăturării problematicei cu care se confruntă, la moment, cum ar fi neachitarea în termen de către ordonator a serviciilor privind efectuarea expertizelor judiciare din lipsa mijloacelor financiare. Or, dificultățile instituțiilor publice de expertiză judiciară în mod direct afectează activitatea organelor de urmărire penală, procuraturilor și instanțelor de judecată care la rândul său, sunt în imposibilitatea exercitării eficiente și prompte a atribuțiilor funcționale. Uneori din lipsa surselor financiare se tergiversează efectuarea expertizelor judiciare de către instituția publică de expertiză judiciară, astfel fiind prejudiciată activitatea procesuală a ofițerului de urmărire penală, agentului constator, inclusiv se atentează la drepturile procesuale ale omului prevăzute de legislația procesul penală și contravențională.

La acest compartiment, se denotă că scopul proiectului este de a înlătura procedura birocratică existentă, pusă pe seama ordonatorului expertizei cum ar fi: întocmirea contractelor de prestări a serviciilor de expertiză (conform legislației privind achizițiile publice), scrisorilor de garanție și facturilor fiscale (la moment, persistă factura pe suport de hârtie semnată olograf).

Proiectul de lege încurajează utilizarea responsabilă a resurselor publice și pune la dispoziție instrumente suficiente pentru adaptarea la realitățile bugetare având ca efect repartizarea corespunzătoare a volumului de lucru între instituțiile de expertiză judiciară, precum și efectuarea expertizelor judiciare într-un termen rezonabil.

Subsecvent, potrivit art.229 alin.(1) din Codul de procedură penală nr.122/2003, cheltuielile de judecată sunt suportate de condamnat sau de persoana în privința căreia urmărirea penală a fost încetată pe temei de nereabilitare ori sunt trecute în contul statului. Așadar, cheltuielile suportate de autoritatea publică din care face parte agentul constator sau ofițerul de urmărire penală nu se restituie înapoi la bugetul autorității respective, pentru a fi reutilizate în același scop, dar sunt trecute direct în bugetul de stat.

Astfel, proiectul de act normativ propune completarea art.227 din Codul de procedură penală, precum și a art.74, 75 din Legea nr.68/2016, în scopul consolidării cadrului normativ privind acoperirea cheltuielilor judiciare și eficientizarea mecanismului de efectuare a expertizelor în procesul penal și contravențional.

În practică, s-a constatat că anumite cheltuieli indispensabile desfășurării urmăririi penale nu sunt menționate expres în reglementările legale privind cheltuielile judiciare. Printre acestea se numără spitalizarea în staționarul de psihiatrie pentru efectuarea expertizei psihiatrice, păstrarea cadavrului în camera frigorifică, după efectuarea expertizei și păstrarea corpurilor delictive și a obiectelor examinate după finalizarea expertizei.

Aceste costuri sunt absolut necesare pentru efectuarea urmăririi penale și, prin natura lor, intră în categoria cheltuielilor judiciare. Cu toate acestea, în lipsa unei mențiuni exprese în Codul de procedură penală, pot apărea neclarități sau dificultăți în decontarea acestor cheltuieli sau în stabilirea responsabilității privind suportarea lor.

Prin urmare, se impune completarea dispozițiilor legale privind cheltuielile judiciare, în sensul includerii exprese a cheltuielilor prenotate. Această completare are rolul de a asigura o claritate legislativă necesară pentru evitarea interpretărilor divergente și pentru garantarea unei justiții eficiente.

Totodată, au fost identificate dificultăți și incertitudini privind bugetarea și decontarea acestor cheltuieli, precum și dificultăți pentru instituțiile implicate în gestionarea logistică a acestor situații.

Proiectul nu reprezintă o schimbare conceptuală a mecanismului de acoperire a costurilor pentru serviciile de expertiză judiciară, or acesta, în prezent, este aplicat de către Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al Inspectoratului General al Poliției, iar practica a demonstrat faptul că măsurile administrative sau organizatorice eficiente pot să asigure implementarea mecanismului propus prin proiectul de lege și de către alte instituții de expertiză judiciară.

În acest sens, se propune completarea art.227 din Codul de procedură penală, care va aduce claritate și previzibilitate legislației procesual penale și, totodată va asigura un cadru juridic coerent pentru acoperirea costurilor esențiale actului de justiție, stabilirea responsabilităților în privința suportării cheltuielilor, protejarea drepturilor procesuale ale părților implicate și buna funcționare a instituțiilor judiciare.

Mai mult, completarea art.75 din Legea nr.68/2016 vizează soluționarea unei probleme recurente legate de finanțarea expertizelor judiciare dispuse de organele de urmărire penală.

În prezent, în lipsa unei proceduri clare privind suportarea în prealabil a acestor cheltuieli afectează realizarea la timp a expertizelor. Mecanismul propus permite instituției publice de expertiză judiciară să acopere aceste costuri din bugetul propriu, cu posibilitatea recuperării ulterioare a sumelor conform art.229 din Codul de procedură penală.

Prin aceste intervenții legislative se urmărește asigurarea celerității și continuității procesului penal, eliminarea vidului legislativ privind anumite categorii de cheltuieli judiciare frecvente, crearea unui cadru clar și eficient pentru finanțarea expertizelor judiciare dispuse de organele de urmărire penală, responsabilizarea instituțională în gestionarea fondurilor publice destinate expertizelor judiciare.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În atare circumstanțe se consideră judicios amendarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova și a Legii nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, după cum urmează:

1. Articolul 227, alineatul (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

- la punctul 2), cuvintele „și cercetarea corpurilor delictelor” se substituie cu textul „ , cercetarea corpurilor delictelor și a altor obiecte”;
- se completează cu punctul 2²) cu următorul cuprins:
„2²) cheltuite pentru efectuarea expertizei judiciare și pentru alte servicii aferente acesteia;”.

Completarea prenotată este necesară pentru a acoperi un vid normativ constatat în practică, referitor la cheltuielile efectuate în cursul urmăririi penale, dar care nu sunt reglementate expres de cadrul legal actual.

2. Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

- la articolul 19 alin.(2), textul „ , aplicate corespunzător” se exclude.
- articolul 75 va avea următorul cuprins:

„ Plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare/extrajudiciare

(1) Expertiza judiciară/extrajudiciară se efectuează cu condiția ca solicitantul să achite în prealabil costurile acesteia. Tarifele pentru efectuarea expertizei judiciare și extrajudiciare, inclusiv tarifele pentru alte servicii aferente acestora se aprobă de Guvern.

(2) În cauzele penale și contravenționale, costurile pentru efectuarea expertizei judiciare, inclusiv costurile pentru alte servicii eferente acesteia se acoperă din contul și limita bugetului aprobat instituției publice de expertiză judiciară, cu excepția cazurilor prevăzute la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova și/sau când părțile, din inițiativă proprie și pe cont propriu solicită efectuarea expertizei.

(3) În cauzele civile, plata pentru expertizele judiciare se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

(4) Costurile expertizelor judiciare efectuate în scopul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare se acoperă din contul și limita bugetului aprobat instituției publice de expertiză judiciară.

(5) Costurile expertizelor judiciare efectuate la solicitarea Agentului Guvernamental sau a Avocatului Poporului se acoperă din contul și limita bugetului aprobat instituției publice de expertiză judiciară.

(6) Plata cheltuielilor de judecată pentru efectuarea expertizelor judiciare suportate din bugetul de stat se face conform procedurii prevăzute de legislația de procedură.

(7) Ca excepție, în cazul în care solicitantul are o situație materială precară, este o persoană cu dizabilități sau este beneficiar de pensie pentru limită de vârstă, prin decizia

conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau a expertului judiciar căruia i-a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, taxele pentru expertiza judiciară pot fi reduse cu până la 50%.”.

Modificările propuse vor contribui la desfășurarea fără întârziere a expertizelor judiciare dispuse de organele de urmărire penală.

În lipsa acestui mecanism propus, expertizele pot fi amânate din cauza procedurilor administrative lente sau dificil de implementat.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Nu sunt opțiuni alternative.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Nu este aplicabil.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Prin demersul Ministerului Afacerilor Interne nr. 30/4231 din 1 decembrie 2025, a fost solicitată prezentarea informațiilor privind numărul expertizelor judiciare efectuate în cauzele penale și contravenționale în perioada anilor 2023 – 2025, costurile acestor servicii și/sau pentru alte servicii aferente expertizei judiciare/extrajudiciare, inclusiv costurile estimative pentru anul 2026.

Potrivit informațiilor prezentate de Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al Inspectoratului General al Poliției, pentru anul 2026, valoarea estimativă a costurilor expertizelor judiciare, inclusiv pentru serviciile aferente acestora care vor fi efectuate în cauzele penale și contravenționale constituie 15780,1 mii lei.

Conform informațiilor furnizate de Ministerul Sănătății, pentru anul 2026, valoarea estimativă a costurilor expertizelor judiciare, inclusiv pentru serviciile aferente acestora, care vor fi efectuate de către Centrul de Medicină Legală în cauzele penale și contravenționale reprezintă 35700,4 mii lei.

Potrivit informațiilor prezentate de Centrul Național de Expertize Judiciare, valoarea estimativă a costurilor expertizelor judiciare, inclusiv pentru serviciile aferente acestora, care vor fi efectuate în anul 2026 în cauzele penale și contravenționale reprezintă 2230,4 mii lei.

Datele aferente anului 2026 au un caracter estimativ, fiind calculate în baza mediei înregistrate în perioada 2023–2025, precum și ținând cont de tendința de creștere a numărului de solicitări, a volumului de obiecte examinate per solicitare și a complexității expertizelor efectuate.

Totodată, reieșind din data exactă la care vor intra în vigoare noile prevederi, urmează a fi calculate și, respectiv redirecționate, odată cu rectificarea bugetului de stat, din contul mijloacelor financiare alocate pentru anul 2026 ordonatorilor de expertize judiciare către instituțiile publice de expertiză judiciară, mijloacele financiare necesare pentru efectuarea expertizelor judiciare în conformitate cu noile reglementări stabilite de Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Modificările propuse vor accelera procesul de efectuare a expertizelor judiciare, ceea ce va reduce timpul de soluționare a cauzelor penale și va contribui la respectarea dreptului la un proces echitabil și la un termen rezonabil. Astfel, părțile implicate, inclusiv persoanele fizice și juridice, vor beneficia de o justiție mai rapidă și mai predictibilă, reducându-se incertitudinile generate de întârzierile expertizelor.

De asemenea, clarificarea mecanismului de finanțare a expertizelor va diminua riscul apariției unor dispute legate de suportarea cheltuielilor, sporind transparența și încrederea în sistemul judiciar.
4.4. Impactul social 4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal 4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Implementarea modificărilor propuse va contribui la creșterea accesibilității și eficienței actului de justiție, prin reducerea întârzierilor în efectuarea expertizelor judiciare. Astfel, se va asigura o mai bună protecție a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor implicate în procedurile penale, având un impact pozitiv asupra încrederii sociale în sistemul judiciar. Modificările propuse nu vor afecta modul de prelucrare sau protecție a datelor cu caracter personal. Propunerea nu generează diferențe sau tratamente inegale pe criterii de gen.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională Proiectul nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE Proiectul nu are drept scop implementarea legislației Uniunii Europene.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional anunțul privind elaborarea proiectului și proiectul actului normativ au fost plasate pe pagina web oficială a Ministerului Afacerilor Interne, www.mai.gov.md , la compartimentul Transparență, directoriul Consultări publice, precum și pe pagina www.particip.gov.md care poate fi accesat la adresa: https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-legii-pentru-modificarea-unor-acte-normative-privind-costurile-expertizei-judiciare/15514 . Urmare procedurii de avizare, toate propunerile autorităților au fost reflectate în sinteză și argumentate corespunzător.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul a fost supus expertizei juridice și respectiv expertizei anticorupție în conformitate cu cerințele Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele examinării acestora au fost incluse în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect. Deși Ministerul Justiției a formulat obiecții în cadrul expertizei, la data de 10.12.2025 a avut loc o ședință interinstituțională, la care au participat reprezentanți ai instituțiilor implicate în procesul de avizare, în cadrul căreia a fost adoptată o decizie unanim acceptată, iar proiectul de lege a fost modificat corespunzător (se anexează procesul-verbal).
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul se încadrează în cadrul normativ existent. Prevederile propuse sunt compatibile cu legislația în vigoare, nu generează conflicte cu alte acte normative și nu necesită modificări ale acestora.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Pentru punerea în aplicare a prezentului proiect este necesară revizuirea și actualizarea procedurilor interne, instruirea personalului, stabilirea unor mecanisme clare de colaborare și comunicare între instituțiile de expertiză, organele de urmărire penală, organele financiare și alte părți implicate, monitorizarea cheltuielilor și actualizarea normelor.

Ministru

Daniella MISAIL-NICHITIN